

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

29.9.2010

B7-0544/2010

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 110 lõikele 2

Ülemaailmne surmanuhtluse vastane päev

Barbara Lochbihler, Heidi Hautala, Nicole Kiil-Nielsen, Frieda Brepoels
fraktsiooni Verts/ALE nimel

RE\832600ET.doc

PE450.367v01-00

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

Euroopa Parlamendi resolutsioon ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni 28. aprilli 1983. aasta protokolli nr 6 surmanuhtluse kaotamise kohta;
- võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti 15. detsembri 1989. aasta teist fakultatiivprotokolli, mille eesmärgiks on surmanuhtluse kaotamine;
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone surmanuhtluse kaotamise kohta, eriti Euroopa Parlamendi 26. aprilli 2007. aasta resolutsiooni vajaduse kohta kehtestada nendes riikides, kus surmanuhtlust ikka veel kohaldatakse, hukkamiste suhtes viivitamatult moratorium;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi varasemaid resolutsioone, eelkõige 26. aprilli 2009. aasta resolutsiooni Hiina kohta: vähemuste õigused ja surmanuhtluse rakendamine, 20. novembri 2008. aasta resolutsiooni surmanuhtluse kohta Nigeerias, 17. juuni 2010. aasta resolutsiooni hukkamiste kohta Liibüas, 8. juuli 2010. aasta resolutsiooni olukorra kohta Korea poolsaarel ning 22. oktoobri 2009. aasta, 10. veebruari 2010. aasta ja 8. septembri 2010. aasta resolutsiooni Iraani kohta;
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 18. detsembri 2007. aasta resolutsiooni nr 62/149, millega kutsutakse üles kehtestama moratoriumi surmanuhtluse kohaldamisele, ning ÜRO Peaassamblee resolutsiooni nr 63/168, millega kutsutakse üles rakendama ÜRO Peaassamblee 18. detsembri 2007. aasta resolutsiooni nr 62/149;
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 11. augusti 2010. aasta aruannet surmanuhtluse kohaldamisele kehtestatud moratoriumite kohta;
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 16. juuli 2010. aasta aruannet surmanuhtluse küsimuse kohta;
- võttes arvesse 16. juuni 2010. aasta täiskogul toimunud kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi inimõiguste alase poliitika teemalist sõnavõttu, milles ta tuletas meelde, et surmanuhtluse kaotamine kogu maailmas on ELi prioriteet;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi presidendi Jerzy Buzeki 19. oktoobri 2009. aasta avaldust, milles ta kutsub tungivalt üles surmanuhtlust kaotama;
- võttes arvesse Genfis 24.–26. veebruarini 2010 toimunud surmanuhtluse vastasel neljandal maailmakongressil vastu võetud lõppdeklaratsiooni, milles nõutakse surmanuhtluse kaotamist kogu maailmas;
- võttes arvesse surmanuhtluse küsimust käsitlevate ELi suuniste uuendatud ja kohandatud versiooni, mille nõukogu võttis vastu 3. juunil 1998. aastal;

- võttes arvesse igal aastal 10. oktoobril tähistatava surmanuhtluse vastase Euroopa päeva kehtestamist;
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 2;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 110 lõiget 2,
- A. arvestades, et Euroopa Liit on kindlalt pühendunud surmanuhtluse kaotamisele ja püüdleb selle põhimõtte üldise aktsepteerimise poole;
 - B. arvestades, et Euroopa Liit ja Euroopa Nõukogu kehtestasid 2008. aasta oktoobris ühisdeklaratsiooniga surmanuhtluse vastase Euroopa päeva;
 - C. arvestades, et EL on juhtivaid institutsioone surmanuhtluse vastases võitluses kogu maailmas ning tema tegevus selles vallas on inimõiguste alases välispoliitikas esmatähtsal kohal; arvestades, et EL on samal ajal ka peamine rahaline toetaja kogu maailma kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes teevad jõupingutusi surmanuhtluse kaotamiseks;
 - D. arvestades, et surmanuhtlus on kõige julmem, ebainimlikum ja alandavam karistus, millega rikutakse inimõiguste ülddeklaratsioonis sätestatud õigust elule, ning et see on piinamisakt, mis on inimõigusi austavatele riikidele vastuvõetamatu;
 - E. arvestades, et surmanuhtlus on diskrimineeriv ja meelevaldne karistus ning selle kohaldamisel ei ole mingit mõju vägivaldsete kuritegude arvule;
 - F. arvestades, et inimkohtupidamise eksivuse tõttu hõlmab surmanuhtluse määramine riski, et hukatakse süüitud inimesed; arvestades, et hiljutised uurimused näitavad, et kurjategijaid saab tuvastada uute tehnoloogiate abil ning et on avastatud palju inimeste põhjustatud ebaõigluse juhtumeid;
 - G. arvestades, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni kuuenda protokolli sätted keelavad Euroopa Nõukogu liikmesriikidel surmanuhtlust kohaldada;
 - H. arvestades, et EL püüab saavutada surmanuhtluse kohaldamise suhtes moratooriumi kehtestamist ja edaspidi surmanuhtluse kaotamist ning asjaomaste rahvusvaheliste ÜRO ja muude õigusaktide, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolli (mille eesmärgiks on surmanuhtluse kaotamine) ratifitseerimist;
 - I. arvestades, et surmanuhtluse kaotamine on üks prioriteetseid teemasid abi andmisel Euroopa demokraatia ja inimõiguste rahastamisvahendist, millest on alates 1994. aastast rahastatud üle 30 projekti kõikjal maailmas kogusummas üle 15 miljoni euro;
 - J. arvestades, et pärast Lissaboni lepingu jõustumist peab Euroopa Parlament andma oma nõusoleku kaubanduslepingute ja üldisemalt rahvusvaheliste lepingute sõlmimisele kolmandate riikidega;
 - K. arvestades, et ÜRO Peaassamblee võttis 2007. ja 2008. aastal vastu ajaloolised resolutsioonid 62/149 ja 63/168, milles nõutakse ülemaailmset moratooriumi hukkamistele ja lõplikku surmanuhtluse kaotamist, ning rõhutab sellega seoses asjaolu, et

seda resolutsiooni toetavate riikide arv on suurenenud ning et seetõttu võeti resolutsioon 63/169 vastu ülekaaluka häälteenamusega – 106 poolt- ja 46 vastuhäält ning 34 erapooletut;

- L. arvestades, et neljas surmanuhtluse vastane maailmakongress, mis toimus Genfis 2010. aasta veebruaris, pöördus surmanuhtluse *de facto* kaotanud riikide poole, et nad kaotaksid surmanuhtluse ka seadusega ja lisaksid surmanuhtluse üldise kaotamise küsimuse oma rahvusvahelistesse suhetesse, ning et rahvusvahelised ja piirkondlikud organisatsioonid toetaksid surmanuhtluse üldist kaotamist selle täideviimisele moratooriumi kehtestavate resolutsioonide vastuvõtmisega;
- M. arvestades, et maailmas on surmanuhtluse *de jure* või *de facto* kaotanud 154 riiki, millest 96 riiki on selle kaotanud kõigi kuritegude puhul, 8 riiki on surmanuhtluse säilitanud erakorraliste kuritegude puhuks, nagu sõjakuriteod, 6 riiki on kehtestanud hukkamistele moratooriumi ja 44 riiki on *de facto* surmanuhtluse kaotanud (s.o riigid, mis ei ole hukkamisi täide viinud vähemalt 10 aasta jooksul, või riigid, mis on ennast sidunud kohustusega surmanuhtlust mitte kohaldada);
- N. arvestades, et rohkem kui 100 surmanuhtluse säilitanud riiki ei vii surmanuhtlust täide noorte õigusrikkujate puhul, kuid rõhutades, et väike arv riike jätkab lapsõigusrikkujate hukkamist, rikkudes sellega jämedalt rahvusvahelist õigust, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 6 lõiget 5;
- O. arvestades, et kinnitatud andmetel on praegu maailma eri paigus surmamõistetute kambris või ootab surmanuhtluse täideviimist mitukümmend Euroopa kodanikku, ning rõhutades sellega seoses hädavajadust kindlustada ja tugevdada Euroopa reaktsiooni Euroopa kodanike võimalikule hukkamisele;
- P. arvestades, et Venemaa Föderatsiooni riigiduumas esimees Boris Grözlov ütles 23. märtsil 2010 Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee seirekomitee liikmetega Moskvast peetud kohtumisel, et Venemaa ei ole ratifitseerinud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kuuendat protokollis surmanuhtluse kaotamise kohta riigis valitseva terrorismiohu tõttu;
- Q. tundes heameelt, et Kõrgõzstani parlament võttis 11. veebruaril 2010. aastal vastu kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokollis surmanuhtluse kaotamise kohta, ning et Kõrgõzstani vahevalitsus avalikustas 21. mail 2010 põhiseaduse lõpliku eelnõu, milles muu hulgas keelatakse surmanuhtlus ja mis nüüdseks on vastu võetud;
- R. arvestades, et maailmas on surmanuhtluse säilitanud 43 riiki ning kõige rohkem hukkamisi viidi 2009. aastal täide Hiinas, Iraanis ja Iraagis; arvestades, et ainult Hiinas viidi täide 5000 hukkamist ehk 88% kogu maailma hukkamistest; Iraanis hukati vähemalt 402 inimest ja Iraagis vähemalt 77;
- S. arvestades, et kuigi surmanuhtlus on Hiinas jätkuvalt riigisaladus, on võimalik, et 1. jaanuarist kehtestatud õigusreformi tulemusena, milles nõutakse, et iga mõistetud surmanuhtluse peab läbi vaatama ülemkohus, on vähendanud hukkamiste arvu;

- T. arvestades, et Iraan kohaldab surmanuhtlust ikka veel kividega surnuks viskamise teel, mis on vastuolus kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolliga;
- U. arvestades, et Saudi-Araabias on võrreldes elanikkonna arvuga ebaproportsionaalselt palju hukkamisi; arvestades, et seni on 2010. aastal hukatud 19 inimest, ning rõhutades, et hukkamiste arv võib nüüd järsult tõusta seetõttu, et ramadani ajal kehtestas riik ise ajutise moratooriumi;
- V. arvestades, et nii Euroopa Nõukogu parlamentaarne assamblee kui ka Euroopa Liit on korduvalt esitanud Valgevenele tungiva nõudmise surmanuhtlus kaotada;
- W. arvestades, et surmanuhtluse üksikasjad on Valgevenes salajased ning kriminaalmenetluse seadustiku alusel viiakse surmanuhtlus täide mitteavalikult mahalaskmise läbi, kinnipidamiskoha administratsioon teavitab hukkamistest kohtunikku, kes omakorda teavitab sugulasi; hukatud isiku surnukeha ei anta sugulastele matmiseks välja ning matmispaika ei avaldata;
- X. arvestades, et Ameerika Ühendriikide 50 osariigist kehtib surmanuhtlus 38 osariigis, kuigi neist neljas ei ole pärast 1976. aastat hukkamisi toimunud; arvestades, et 2009. aastal suurenes hukkamiste arv 52ni, sest lõppes 2007. aasta septembrist kuni 2008. aasta maini kehtinud *de facto* moratoorium, olgugi et Ameerika Ühendriikides määratud surmanuhtluste arv vähenes seitsmendat aastat järjest, kahanedes 106ni;
- Y. tundes heameelt asjaolu üle, et mõned osariigid, nt Montana, New Jersey, New York, North Carolina ja Kentucky, on võtnud surmanuhtluse vastaseid meetmeid, nt moratoorium hukkamiste suhtes või surmanuhtluse kaotamine;
- Z. arvestades, et 2010. aasta septembris hukati 41-aastane naine Teresa Lewis Virginias ja Holly Wood Alabamas hoolimata tõenditest, et mõlemad olid vaimse puudega; arvestades, et endine raadiodiktor ja Philadelphia mustanahaliste ajakirjanike ühingu esimees Mumia Abu-Jamal on olnud Pennsylvanias surmamõistetute kambris alates 1982. aastast, kui tema suhtes peeti ebaõiglane ja rassiliselt suunitlusega kohtuprotsess; arvestades, et Troy Davis puhul, kes on veetnud Georgia osariigis surmamõistetute kambris üle 18 aasta, ei ole asitõendid selged ja veenvad ning jätavad ruumi põhjendatud kahtlusele;
- Za. arvestades, et rahvusvahelise kahju vähendamise ühingu (International Harm Reduction Association) 2010. aasta aruandes on dokumenteeritud ELi liikmesriikide abi narkootikumide vastu võitlemiseks sellistele riikidele nagu Hiina, Iraan ja Vietnam, kus on narkokuritegude eest ette nähtud surmanuhtlus,
1. kinnitab oma pikaajalist vastuseisu surmanuhtlusele kõigil juhtudel ja kõigil asjaoludel ning rõhutab veel kord, et surmanuhtluse kaotamine aitab tõsta inimväärikust ja edendada inimõigusi;
 2. mõistab hukka kõik hukkamised olenemata nende toimumise kohast ning on kindlalt veendunud, et leebuse kasutamine raskete kuritegude puhul hoiab ära pöördumatu vea, mida kohtud ei ole suutnud või tahtnud heastada;

3. nõuab tungivalt, et EL ja tema liikmesriigid tugevdaksid ÜRO resolutsiooni rakendamist, mis käsitleb ülemaailmset moratooriumi hukkamiste suhtes, eesmärgiga kaotada surmanuhtlus täielikult kõikides riikides, kus seda ikka veel kohaldatakse;
4. palub nõukogul ja komisjonil võtta kõik asjakohased meetmed selle kasutamise järkjärguliseks piiramiseks, nõudes samas, et see viidaks läbi vastavalt rahvusvahelistele miinimumstandarditele ning et oleks tagatud statistilised andmed hukkamiste kohta; rõhutab, et EL peab kasutama kõiki olemasolevaid diplomaatilisi vahendeid ja koostööabi, et saavutada surmanuhtluse kaotamine; märgib, et selle küsimusega tuleb süstemaatiliselt tegeleda kõikides inimõiguste alastes aruteludes kolmandate riikidega, sealhulgas kõige kõrgemal tasandil;
5. kutsub nõukogu ja komisjoni üles kasutama surmanuhtluse vastast Euroopa päeva 10. oktoobril ära selleks, et muu hulgas juhtida tähelepanu Mumia Abu Jamali ja Troy Davise juhtumitele ning taunida vaimse puudega isikute hukkamist;
6. soovitab tungivalt ELi liikmesriikidel esitada ÜRO Peaassamblee 65. istungjärgul regionidevahelise koalitsiooni raames surmanuhtluse teemaline jätkuresolutsioon;
7. kutsub surmanuhtlust rakendavaid riike üles kehtestama hukkamiste suhtes viivitamatult moratoorium;
8. kutsub osalevaid riike, kes ei ole veel kaotanud surmanuhtlust, pidama kinni tagatistest, mis kaitsevad surmanuhtluse täideviimist ootavate inimeste õigusi vastavalt ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu tagatistes sätestatule; kutsub ELi eesistujariiki üles julgustama riike, mis ei ole veel allkirjastanud ega ratifitseerinud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teist vabatahtlikku protokolli, seda tegema, ning julgustama liikmesriike, mis ei ole allkirjastanud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 13 surmanuhtluse kohta, seda tegema;
9. kutsub eriti OSCE osalisriike, nimelt USA-d ja Valgevenet üles kehtestama hukkamiste suhtes viivitamatult moratoorium; kutsub samal ajal Kasahstani ja Lätit üles muutma oma siseriiklike õigusaktide sätteid, mis ikka veel võimaldavad teatud kuritegude eest erandkorras kohaldada surmanuhtlust;
10. kutsub üles surmanuhtlust kohaldavaid osalisriike julgustama demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste bürood ning OSCE missioone korraldama koostöös Euroopa Nõukoguga eelkõige massiteabevahenditele, täitevasutuste ametnikele, poliitikakujundajatele ja avalikkusele suunatud teadlikkuse tõstmise kampaaniaid surmanuhtluse kohaldamise vastu;
11. nõuab eriti Euroopa välis teenistuse loomist arvestades ELilt tungivalt suuniseid põhjaliku ja tulemusliku Euroopa surmanuhtluspoliitika jaoks seoses Euroopa kodanikega, kes ootavad kolmandates riikides surmanuhtluse täideviimist – suunised peavad sisaldama tugevdatud mehhanisme identifitseerimissüsteemi, õigusabi andmise, ELi õigusliku sekkumise ja diplomaatiliste esinduste jaoks;
12. nõuab tungivalt, et ELi liikmesriigid vaataksid läbi oma poliitika narkootikumide vastase võitluse rahastamiseks nendes riikides, kus narkokuritegude eest on ette nähtud

surmanuhtlus;

13. nõuab, et nõukogu ja komisjon lepingute sõlmimisel riikidega, kes kohaldavad ikka veel surmanuhtlust või kes ei ole ühinenud moratooriumiga, tungivalt soovitaksid neil seda teha;
14. toetab lisaks selliste surmanuhtluse kaotamise nimel töötavate valitsusväliste organisatsioonide tegevust nagu Hands Off Cain (Käed Eemale Kainist), Amnesty International, Penal Reform International, World Coalition Against the Death Penalty (Ülemaailmne Koalitsioon Surmanuhtluse Vastu) ja International Helsinki Federation for Human Rights (Inimõiguste Rahvusvaheline Helsingi Föderatsioon), Sant'Egidio ja Reprieve;
15. võtab enda peale surmanuhtluse küsimuse järelevalve ning surmanuhtlust kohaldavates riikides võimalike algatuste ja ühekordsete missioonide küsimuse kaalumise, et nõuda valitsustelt hukkamiste suhtes moratooriumi kehtestamist, eesmärgiga surmanuhtlus edaspidi täielikult kaotada;
16. nõuab, et ELi kõrge esindaja ja komisjoni asepresident ning liikmesriigid kõneleksid jätkuvalt ühel häälel ning peaksid silmas, et käesoleva resolutsiooni poliitiline põhisisu peab olema ülemaailmse moratooriumi kehtestamine kui oluline samm surmanuhtluse kaotamise suunas;
17. tuletab meelde, et surmanuhtluse täielik kaotamine jääb ELi inimõiguste poliitika üheks põhieesmärgiks; see eesmärk saavutatakse üksnes riikidevahelise tiheda koostöö, hariduse, teadlikkuse suurendamise, tõhususe ja tulemuslikkuse kaudu;
18. toetab sellest vaatepunktist piirkondlikku koostööd; nii kehtestas näiteks Mongoolia 2010. aasta jaanuaris hukkamistele moratooriumi, mille positiivse tagajärjena on mitmed surmanuhtlust kohaldavad riigid hakanud kahtlema, kas selline karistusviis on põhiseadusega kooskõlas;
19. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, ELi liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, ÜRO Peaassamblee presidendile ja ÜRO liikmesriikide valitsustele.